

Füzér, vár. A kút konzerválódott felvonószerkezete.

87. Földeák határa (Csongrád megye) B, Sza, H, Á

A Makó Város és Térsége szennyvízcsatorna kiépítése kapcsán a Móra Ferenc Múzeum munkatársai az alábbi két lelőhelyen végeztek próbafeltárást.

Földeák, Haleszi-dűlő (KÖH 56228): Földeák 14. lelőhely területén 2012. szeptember 4–5-én dolgoztunk. Földeák É-i határában, a Bacsó Béla utca É-i szakaszán, a 45. házszám sávjában, az utcától K-re, 20–25 m-re, az 1970-es évek elején szarmata kori leletek kerültek elő. A lelőhelyet a téglagyárhoz kapcsolódó agyagnyerőhely és az utca közötti sávban jelölte a nyilvántartás. A tervadatok és a lelőhelyadatok összevetése nyomán az utca Ny-i oldalán nyitott 36 m hosszú 1 m széles szelvényben végül két késő bronzkori gödörre bukkantunk. Az előkerült leletanyagok között turbántekercses tálperemek, csücskös peremű és árkolt oldalú, valamint fényezett felületű kerámiák töredékei találhatóak. Közel 70 m-re a feltárástól, a csatornaásás közben egy jó állapotban megmaradt, ívelt hátú, bronzból öntött nyeles kés került elő. A tárgy közvetlenül az útalap alatt feküdt, a humuszban. Az érintett szakaszon beásás nyomát nem tudtuk megfigyelni. A Bacsó Béla utca környéken végzett terepbejárás nyomán kiderült, hogy a bronzkés és a próbafeltárást során előkerült késő bronzkori gödrök egy, a korábban nyilvántartott lelőhelynél jóval nagyobb lelőhelytömb területén találhatóak, amely lelőhely közel 250 m szélességben kíséri a Száraz-ér kanyarulatát. A bejárt területen késő bronzkori kerámia mellett, nagy mennyiségű szarmata, valamint mérsékelt intenzitásban Árpád-kori kerámiatöredékek kerültek elő. A lelőhely K-i és Ny-i kiterjedését a bejárás nem határolta le véglegesen. Ezekben az irányokban a lelőhely szélét további terepbejárással kell majd tisztázni. A leletek a szegedi Móra Ferenc Múzeumba kerültek.

Munkatársak: Benedek András és Takács Gábor.

PÓPITY DÁNIEL

Mártírok útja 1. (KÖH 56243): A Mártírok útja 1–2. házszámok előtti részen a próbafeltárást az aszfaltút középső részén megnyitott 1 m széles árok nyomvonalán végeztük el. A kivitelező kérésére (az épületek megközelíthetősége érdekében) a régészeti próbafeltárást párhuzamosan zajlott a csatorna fektetésével, aminek eredményeként egyszerre csak mintegy 8–10 m-t tudtunk megvizsgálni. A három munkanap folyamán megnyitott 62 m² területen régészeti korú jelenség nem mutatkozott az árok aljában és falában.

A próbafeltárást bár negatívnak bizonyult, ugyanakkor sikerült beazonosítani az 1965-ben előkerült honfoglaló temetkezés pontos helyét. A Mártírok útja 1. házszám alatt élő Meggyesi János – aki jelen volt a leletek előkerülésekor, valamint Bálint Csanád leletmentésekor – még jól emlékezett a kert hátsó részében egykoron zajlott munkákra. Az utcától mintegy 30 m távolságra, a kert végében egy partosabb részen jelölte meg azt a helyet, ahol 1965-ben gödörásás közben előkerültek a leletek. A jelzett területen látható volt, hogy egykoron földet hordtak el, mivel a szomszédos telkek kissé magasabban feküdtek. A területet pontosan bemértük.

VARGA SÁNDOR

88. Füzér, Vár (KÖH 16582) (Borsod-Abaúj-Zemplén megye) U, B, V, LT, Ge, Á, Kö, Kú

A füzéri alsó vár területén 2012. június–november között folytattuk a vár rekonstrukciós kiépítését megelőző, 2011-ben megkezdett²⁴ régészeti feltáráásokat. Kutatóárkokkal vizsgáltuk

²⁴ RKM 2011, 54–56.

a várudvar frekvenciált pontjait. Az egykori udvar középső részén, a mai turistaút nyomvonalában egy eddig ismeretlen habarcspadlós, feltételezhetően faszervezetű falakkal rendelkező, mintegy 4×4 m kiterjedésű épület maradványait tártuk fel. A tervezett új, modern fogadóépület helyén számos kutatóárok- kal vizsgáltuk a területet. Az aránylag vékony, és csekély leletanyagot tartalmazó középkori és Árpád-kori feltöltődések alatt egy markáns, fekete színű tömör réteg jelentkezett. Ebből szórva-nyosan neolitik, bronzkori, vaskori és nagy mennyiségű kelta (kerámia és egy ezüstpénz) és római császárkori germán leletanyag (elsősorban háztartási kerámia töredékei valamint egy bronzpénz) jött felszínre. A megfigyelt és feltárt több tűzrakó hely környezetében azonban objektumokat megfigyelni nem tudtunk. A felvezető út Ny-i oldalára tervezett támfal nyomvonalának kutatásakor már egy vastagabb, talán a felső vár területéről származó középkori és Árpád-kori leletanyagot tartalmazó réteget, és több pénzérmét is találtunk, valamint feltártuk egy nagy méretű, Árpád-kori, szabadon álló kemence platniját is. A felső vár területén folytattuk hazánk legnagyobb késő középkori fa leletgyűjtését tartalmazó kútjának megtisztítását, betöltésének kitermelését, melyből mintegy 80 építészeti faelem került elő: folyosóoszlopok, keresztgerendák, szarufák, könyökfák, fenyőből készített zsindelyek, és egyéb használati tárgyak (hordódongák, hordóaljok, módlák, képkeretek), kivételesen jó állapotban. Országosan kiemelkedő leletként előkerült a vár kútjának felvonószerkezete is, melynek korát a dendrokronológiai vizsgálat 1633–1645 közé teszi. *(Az illusztrációt lásd a 46. oldalon!)* Az előkerült leletek alapján megállapíthatjuk, hogy Füzér várát 1676-ban szisztematikusan lebontották, és ezekkel az elbontott elemekkel töltötték fel a vár kútját, megakadályozva így a későbbiekben a vízvételi lehetőséget.

GÁL VIKTOR

89. Gacsály, Petőfi u. 86. (KÖH 85653)

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) B, Á, Kk, Kú

2012. március 27-én, telefonon értesítette a nyíregyházi Jósa András Múzeumot Varjasi Csilla schifferstadti lakos, hogy a Petőfi u. 86. sz. alatt álló hétvégi telkükön kertászás közben évek óta folyamatosan cserepek jelentkeznek. A helyszínre kiszállva megállapítottuk, hogy késő bronzkori, valamint az Árpád-kortól a 18. századig datálható anyaggal bezárólag jelentős mennyiségű kerámiatöredéket gyűjtöttek össze. A telek a gótikus eredetű templomtól pár száz m-re, Ny-ra található, tehát az egykori és mai településmag területére esik.

PINTYE GÁBOR – TOMPA GYÖRGY

90. Galgaguta, Temető (Funduspuszta, régi ref. temető) (KÖH: 32567) (Nógrád megye) Kő?

A várat irodalomban nem említik, Patay Pál 1954-ben figyelt fel rá. A község K-i szélétől K-re 4–500 m-re emelkedik a domb. Református temető volt, ma már nem használják erre a célra. Jól áttekinthető füves terület. A központi terület erősen gömbölyített sarkú háromszög alakú, átmérője 33, illetve 36 m. Középen egy 14×20 m-es, szögletes területet 20–30 cm magas kis töltés veszi körül, ennek eredete még kérdéses. A központi terület alatt az É-i és D-i oldalon az egykori árok ma terasz

alakjában maradt fenn 55–60 m hosszán, a többi oldalon már elegyengették. Régészeti leletet még nem ismerünk a dombról, a vár, jellege alapján, valószínűleg középkori.²⁵

Majcher Tamás és Zandler Krisztián közreműködésével mértem fel.

NOVÁKI GYULA

91. Gibárt, Tuzsa dűlő, I. lelőhely (KÖH 16598)

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) U, R, B, Ge, Á

2012 októberében terepbejárást végeztünk Gibárt község É-i határában. A településtől kb. 1 km-re, É-ra, a Hernád folyó kanyarulatában, a folyóparton és a domboldalban nagy kiterjedésű régészeti lelőhely található, többféle korszak leletanyagával (középső neolitik AVK 1, rézkor, középső bronzkor, császárkori germán és Árpád-kor). A leletek közül külön említést érdemel egy sarlómotívumos idolo töredéke, amely a középső neolitikum időszakára datálható. *(Az illusztrációt lásd a 47. oldalon!)*

GALKÓ JÓZSEF

92. Gönc, Akasztódomb (KÖH 16609)

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) B

MA régészet szak diplomamunka készítése kapcsán 2012 októberében tartottunk terepbejárást a területen azzal a szándékkal, hogy a szakirodalomból ismert késő neolitikus lelőhelyet (lengyeli kultúra) lokalizáljuk. A fenti lelőhely Gönc-től D-re, a Gönc és Göncruszka közötti vasútvonaltól K-re, légvonalban mintegy 150 m-re, egy magasabb platón található. A területen – melyet jelenleg szántóföldként hasznosítanak – összegyűjtött leletanyag azonban nem késő neolitikus, hanem a bronzkor időszakára tehető. 1979-ben Losits Ferenc helyszíni szemle keretében nagyobb mennyiségben középső bronzkori (füzesabonyi kultúra) leletanyagot gyűjtött a lelőhelyről.

HAJDÚ MELINDA

Gönc, Kenderföldek (KÖH 16607)

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye)

A lelőhelyen 2012–2013-ban végzett kutatásokat összefoglalóan lásd a 2013. év jelentései között.

25 Nováki Gyula – Feld István – Guba Szilvia – Mordovin Maxim – Sárközy Sebestyén: Nógrád megye várai az őskortól a kuruc korig. Szerk.: Sárközy Sebestyén. Budapest 2017, 34–35, 165.